

FOLKEOPLYSNING SOM VÆRN MOD FAKE NEWS

Demokratiets grundlag er veloplyste og kritiske borgere. Det er det, folkeoplysning har skabt i Danmark i flere hundrede år.

“ **FAKE NEWS UDFORDRER DEMOKRATIET OG STILLER ENDNU STØRRE KRAV TIL BORGERNES EVNE TIL AT TAGE KRITISK STILLING TIL FORSKELLIGE KILDER, NYHEDSMEDIER OG SOCIALE MEDIER.** ”

Vi tager udgangspunkt i EU Kommissionens ekspertgruppes definition af fake news, som lyder: “alle former for falske, upræcise eller misvisende informationer med henblik på at skabe vrede i offentligheden eller med økonomisk gevinst for øje”¹.

Dertil peger vi på problemerne med misinformation om f.eks. vacciner, mobilstråling, gluten eller alternativ medicin.

Truslen om fremmed indblanding i det kommende folketingsvalg er reel, og regeringen har lavet en handlingsplan, som skal modgå dette². Det er godt og nødvendigt. Men vi har brug for mere vidtrækkende tiltag for at styrke befolkningens generelle modstandskraft mod fake news.

EU-Kommissionens ekspertgruppe har foreslået følgende 5 ting:

1. Øget transparens i online medier
2. Befolkningens kritiske medieforbrug og mediefærdigheder skal fremmes
3. Nyhedsbrugere og journalister skal klædes på til at tackle fake news
4. Diversiteten og bæredygtigheden i nyhedsmediernes (europæiske) økosystem skal styrkes
5. Fortsat forskning i effekten af fake news og effektiviteten af modforanstaltninger

Konkrete forslag

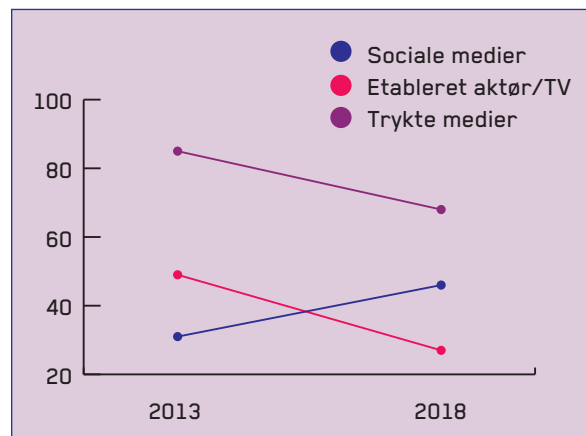
Dansk Folkeoplysnings Samråd foreslår følgende for at styrke den danske befolknings værn mod fake news:

1. Bred handlingsplan for at opbygge borgernes mediefærdigheder og kildekritiske sans
2. Folkeoplysningspulje med fokus på lokale samarbejder

UDFORDRING: MANGEL PÅ SAMLET VIDEN OG METODER

Der er mange holdninger, men stadig meget lidt samlet viden om, hvordan fake news og misinformation gør sig gældende i Danmark, hvordan det påvirker befolkningen og hvordan borgere selv kan undgå misinformation.

Danskerne ved godt, at reklamer bliver målrettet dem, men kun 51,1% svarer ja til spørgsmålet “Er det dit indtryk, at du på internettet modtager målrettede nyheder?”

Samtidig er andelen af danskere, som får deres nyheder via sociale medier steget siden 2013. Mens 31% af danskerne i 2013 læste nyheder på de sociale medier, var tallet i 2018 steget til 46% trods et mindre fald de seneste to år. Omvendt er andelen af danskere, der får deres nyheder gennem mere etableret aktører faldet fra 85% til 68%, hvad angår TV, og fra 49% til 27% for trykte medier i samme periode³.

Derudover har mange svært ved at vurdere lødigheden af en kilde, når det f.eks. handler om vacciner, mobilstråling, gluten eller alternativ medicin.

“**DER ER BRUG FOR ET BREDT, CIVILT BEREDSKAB TIL AT IMØDEGÅ PÅVIRKNINGEN FRA FAKE NEWS OG MISINFORMATION.**”

LØSNING: BRED HANDLINGSPLAN

Handlingsplanen skal inddrage både offentlige myndigheder, medier og civilsamfund i arbejdet med at styrke borgernes mediefærdigheder, informationsniveau, kildekritik og kritiske medieforbrug og trække på EU-Kommissionens arbejde med en europæisk handlingsplan.

En undersøgelse fra Danmarks Statistik viser, at danskerne har større tillid til institutioner end til tal alene⁴, derfor er det vigtigt med aktive aktører involveret i indsatsen.

Handlingsplanen skal blandt andet indeholde:

- Beredskab til forskere og andre vidensarbejdere, så de kan hjælpe med at imødegå fake news
- Beredskab til undervisere og kursusudbydere, så de ikke videreformidler fake news
- En national opmærksomhedskampagne med flere aktører involveret, herunder medier, biblioteker og folkeoplysende foreninger.

DE GODE EKSEMPLER

Mange folkeoplysende foreninger og skoler har afholdt arrangementer om fake news.

LOF

I LOF afholdte de i februar 2018 et debatarrangement med Vincent Hendricks under overskrifter "Fake NEWS – når virkeligheden taber". I foredraget, som er baseret på bogen af samme navn, giver filosofen en sammenhængende analyse af udviklingen hen mod det postfaktuelle demokrati. For at kunne modgå udviklingen, er man nemlig nødt til at kunne forstå den.

AOF

Hos AOF gennemførte man i 2017 en debatkaravane i hele landet med oplæg og debat om fake news med udgangspunkt i det amerikanske valg. En del af indsatsen var også opfordringen "Tænk, før du deler – 4 trin til at spotte fake news".

LØSNING: MIDLERTIDIG FOLKEOPLYSNINGSPULJE

Der er brug for alle dele af samfundet. Folkeoplysningen har en central rolle og har ofte været motor for udvikling af nye metoder og for indsatser, der får alle med. Det kan den også være, når det gælder borgernes mediefærdigheder.

Derfor mener Dansk Folkeoplysnings Samråd, at der bør oprettes en ny, midlertidig pulje, der skal understøtte udmøntningen af handlingsplanen i konkret handling. Puljen skal bl.a. støtte lokale samarbejder, hvor medier, folkeoplysende foreninger og skoler og bibliotekerne, kan søge om midler til at udvikle borgernes mediefærdigheder og udbrede debatten om fake news og troværdig viden som en del af en national opmærksomhedskampagne. Formålet er at styrke dannelsen og det kritiske medieforbrug. Puljen kan også støtte udviklingen af beredskabet til undervisere og kursusudbydere.

Dansk Folkeoplysnings Samråd kan med fordel administrere puljen, som vi har gjort med andre lignende, nationale puljer.

ØKONOMI

Folkeoplysningspuljen berammes til 5 mio. årligt fra 2019 og frem til udgangen af 2021. I alt 15 mio. kr. Puljen lægges under Kulturministeriet.

1. <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/final-report-high-level-expert-group-fake-news-and-online-disinformation>

2. <http://www.justitsministeriet.dk/nyt-og-presse/pressemeddelelser/2018/styrket-vaern-mod-udenlandsk-paavirkning-af-danske-valg-og>

3. <http://media.digitalnewsreport.org/wp-content/uploads/2018/06/digital-news-report-2018.pdf?x89475>, side 75

4. <https://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2013/2013-01-11-borgerundersogelse>